

**Dostupnost dat mezi zainteresovanými
institucemi v oblasti exekucí**

Vlastimil Beran

Lenka Říhová

VÚPSV, v. v. i. Praha

2017

Publikace byla schválena Ediční vědeckou radou ve složení:

doc. Ing. Ladislav Průša, CSc. (VÚPSV, v. v. i. Praha)
Ing. Martin Holub, Ph.D. (VÚPSV, v. v. i. Praha)
Mgr. Miriam Kotrusová, Ph.D. (FSV UK Praha)
doc. Ing. Robert Jahoda, Ph.D. (MU Brno)
Ing. David Prušvic, Ph.D. (MF ČR)
Ing. Jan Mertl, Ph.D. (VŠFS Praha)
Ing. Jan Molek, CSc. (JU České Budějovice)
doc. Ing. Olga Poláková, CSc. (Metropolitní univerzita Praha)

Monografie byla finančně podpořena Ekumenickou akademií, z. s.

Vydal Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Dělnická 213/12, Praha 7
jako svou 534. publikaci
Vyšlo v roce 2017, 1. vydání, počet stran 42
Tisk: VÚPSV, v. v. i.

Recenze: prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc.
Ing. Vladimír Štípek

ISBN 978-80-7416-321-0

<http://www.vupsv.cz>

Abstrakt

Exekuce se odráží v mnoha rovinách života exekučovaného. Ovlivňuje jeho život v oblasti psychologické, sociální i ekonomické. Při znalosti možných důsledků exekuce je nezbytné, aby zainteresované instituce měly dostatečné informace z této oblasti. Informační základna jim umožní efektivně konat a zmírňovat tak dopady exekuce. Výzkumný tým proto v rámci prvotní výzkumné sondy oslovil vybrané veřejné instituce, svazy, komory a sdružení. Hlavní výstupy výzkumné sondy odhalily, že žádná z oslovených zainteresovaných institucí nedisponuje ucelenou databází o jedincích v exekuci. Následně výzkumný tým provedl kvantitativní šetření u 261 pracovišť zainteresovaných institucí. Při analýze odpovědí z tohoto šetření vyšlo najevo, že stěžejním problémem v této oblasti je nedostupnost dat (datové základny) pro jakékoliv analýzy, které by měli podpořit rozhodovací procesy institucí zabývající se touto problematikou. Byly proto navrženy klíčové otázky v oblasti exekucí. Znalost odpovědí na každou z těchto otázek u každého případu exekuce poskytne odpovědi, které v celku zajistí ústředním orgánům státní správy informace nezbytné pro efektivní řešení problémů spojených s exekucí v České republice.

Klíčová slova: exekuce; předlužení; exekuční řízení; veřejné instituce

Abstract

Execution is reflected in many levels of life executed one. It affects his life in the psychological, social and economic spheres. Knowing the possible consequences of the execution, it is essential for the institutions concerned to have sufficient information in this area. The information base will enable them to act effectively and to mitigate the impacts of the execution. Within the framework of the initial research probe the research team therefore addressed selected public institutions, unions, chambers and associations. The main outcomes of the research probe revealed that none of the concerned institutions had a comprehensive database on individuals in execution. Subsequently, the research team carried out a quantitative survey at 261 concerned institutes' workplaces. In analyzing the answers from this survey, it became clear that the key issue in this area is the unavailability of data (data bases) for any analysis that should support the decision-making processes of institutions dealing with this problematics. Therefore, key questions in the area of executions were proposed. Knowledge of the answers to each of these questions in each case of execution will provide answers that will, in the whole, provide the central government bodies with the information necessary for effective solution of the problems associated with the execution in the Czech Republic.

Keywords: execution; overindebtedness; execution proceedings; public institutions

Obsah:

Úvod	7
1. Výzkumná sonda	9
2. Stav (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích	12
3. Dotazníkové šetření	20
3.1 Konstrukce a logická návaznost dotazníku	20
3.2 Výsledky dotazníkového šetření	22
4. Formulace klíčových otázek u exekucí	29
Závěr	31
Přílohy	34
Výtahy z oponentských posudků	42

Úvod

V soudobé české společnosti představují exekuce problém, který se odráží v mnoha rovinách. Ovlivňuje život jedince v oblasti psychologické, sociální a ekonomické. V ekonomické oblasti má často daný jedinec problémy již před zahájením exekučního řízení, které se po zahájení exekučního řízení nadále prohlubují. V případě hlubších finančních problémů, které mají za příčinu relativně vysoké srážky ze mzdy, dochází k demotivaci jedince setrvat v zaměstnání či účastnit se legálního trhu práce. V mnoha případech to však není způsobeno nechutí splácet dluh, ale bezvýchodností situace, kdy dlužník je v situaci, že dluh není možné prakticky zaplatit. Navíc dluh často i přes zákonné srážky ze mzdy setrvale narůstá. V případě setrvání v pracovně-právním poměru vznikají negativní externality, například v podobě zvýšených nákladů na mzdové účetnictví, administrativu a komunikaci se zainteresovanými institucemi (exekutorský úřad). V případě vyšší srážky na exekuci zůstává jedinci nezabavitelné minimum, jehož výše snižuje ekonomický prostor jedince. V mnoha případech, kdy je jedinci nárazově snížen životní standard, reaguje zkratkovitě až iracionálně. Řetězec těchto událostí vyvolává silný stres na jedince, a tím i zvyšuje pravděpodobnost vzniku úzkostných stavů a depresí. Tato psychická zátěž má dopad na nejbližší okolí, tedy rodinu a další blízké osoby, které jsou postiženy psychickou zátěží plynoucí z exekuce. Není proto možné opomenout důsledek v podobě rozpadu rodiny a devastaci sociálních vazeb s okolím (konflikty v místě bydliště, na pracovišti s kolegy i nadřízenými, jednání na úřadech apod.). Sociální izolace vede k dalšímu prohlubování ekonomických, psychologických i sociálních problémů.

Z makroekonomického pohledu vysoká míra exekucí v populaci ovlivňuje významné makroekonomické veličiny. Zásadní vliv má přítomnost exekuce na ekonomický růst vyjádřeným hrubým domácím produktem. Hrubý domácí produkt je z významné části tvořen výdaji domácností a firmami. Exekuce nejenže snižují výši výdajů domácností, ale mění i jejich strukturu, především od statků dlouhodobé spotřeby ke statkům krátkodobé spotřeby. V případě firem exekuce prvotně snižuje výrobní kapacity, kdy exekuovaní nemají motivaci k práci, jejich produktivita je nižší, což ovlivňuje rozdíl příjmů ze zaměstnance a nákladů na něj. S ohledem k současnému stavu trhu práce v České republice (2016-2017) mohou mít firmy problémy s obsazením těchto pracovních míst. Toto kapacitní omezení způsobené exekucí nejenže limituje dostát stávajícím objemům produkce, ale i znemožňuje růst firmy, případnou expanzi na další trhy a rozvoj firmy obecně. Nedochozí tak k využití potenciálu ekonomiky.

Další veličinou je podíl nezaměstnaných osob, který může vlivem exekuce stoupat. Vliv exekuce se ale vždy promítne do míry zaměstnanosti. Krátkodobě nezaměstnaní, kteří opustili své zaměstnání v důsledku své životní situace, pobírají podporu v nezaměstnanosti. Vyčíslení nákladů státu na krátkodobě nezaměstnané, stejně jako vyčíslení nákladů na dlouhodobě nezaměstnané pobírající nepojistné sociální dávky, je nutné zjistit k celkovému pochopení vlivu exekucí na společnost. Z pohledu státu nejenže dochází ke zvýšeným výdajům na transfery, ale i ke snížení příjmů státu v důsledku nerealizované práce, nerealizované spotřeby v podobě neinkasovaných příjmů i nepřímých daní.

Cílem této zprávy je zmapovat dostupnost datové základny osob v exekuci u zainteresovaných institucí, včetně jejího využití například při tvorbě analýz, které by vymezily dopady exekucí na jedince a společnost.

Zpráva je rozdělena do čtyř následujících kapitol. První část ukazuje výstupy výzkumné sondy mezi zainteresovanými institucemi, které byly v první vlně výzkumu

osloveny. Druhá část obsahuje souhrn informací potřebných k datům nezbytným ke statistickému šetření a zjištění stavu (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích. Výstupy z druhé vlny výzkumu, během kterého byly osloveny v rámci dotazníkového šetření vybrané instituce s konkrétními dotazy na jejich datovou základnu a její možné využití pro rozbor dopadů exekucí na jedince a společnost, obsahuje část třetí. Poslední, tedy čtvrtá část, je zaměřena na formulaci klíčových otázek u exekucí pro zainteresované instituce. Zjištěná datová základna by umožnila provádění mikro- a makroanalýz nezbytných pro pochopení problematiky exekucí. Výstupy analýz poskytnou autoritám státu vhodná řešení vzniklých negativních jevů způsobených exekucí a předlužení jedince.

1. Výzkumná sonda

V České republice existují dva oficiální rejstříky exekucí. Jedná se o Centrální evidenci exekucí (dále jen CEE), kterou vede, provozuje a spravuje Exekutorská komora České republiky a Rejstřík zahájených exekucí spravovaný Ministerstvem spravedlnosti. Ani jeden z uvedených rejstříků ale neeviduje exekuce správní a daňové, a tak v ČR zásadně chybí informace o skutečném celkovém počtu vedených exekučních řízení. Rejstřík zahájených exekucí obsahuje navíc data pouze od roku 2013 a je tak využitelný jen pro analýzu přírůstků v jednotlivých letech, neumožňuje tedy pohled na absolutní počet vedených exekucí. Tento pohled naopak umožňuje CEE s výše uvedeným omezením týkajícím se absence daňových a správních exekucí a exekucí vedených obecními soudy.

CEE vznikla za účelem snadnější dostupnosti potřebných informací pro veřejnost v roce 2009. Tedy dlouhých 8 let poté, co nabyl účinnosti zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen exekuční řád), který nastavil pravidla výkonu exekuční činnosti soukromými exekutory. Jde sice o jednoduchý způsob, jak zjistit, jestli je proti fyzické či právnické osobě vedena exekuce, informace v ní obsažené jsou nicméně velmi stručné a nedostatečné. Dozvíte se například, kdy soud exekuci zahájil, kterého soudního exekutora pověřil jejím provedením, nebo jaká povinnost (jistina) je vymáhána. Některé zcela klíčové informace se z ní ale nedozvíte, například kdo je oprávněný, tedy komu dlužíte, jaká je aktuální vymáhaná povinnost, včetně příslušenství nebo kolik již bylo z vymáhané povinnosti uhrazeno. Další nevýhodou tohoto rejstříku je cena za poskytnuté informace. V základním náhledu, který stojí 60 Kč, zjistíte počet exekucí. Výhodou tohoto rejstříku je skutečnost, že je veřejný a informace si tam tak může zjistit každý.

Z výše uvedeného vyplývá, že rejstřík je využíván především pro ověření přítomnosti existence exekucí v následujících situacích:

- finančními institucemi k posouzení platební schopnosti při splácení poskytnutého spotřebitelského či hypotečního úvěru, leasingu, kreditní karty a dalších finančních produktů,
- posouzení bonity obchodního partnera,
- pro celý státní aparát - například v situacích určení výše nepojistných i pojistných sociálních dávek, vyživovací povinnost vůči dětem a dalším rodinným příslušníkům, v budoucnu i pro určení oprávněnosti nároku na sociální bydlení atd.
- pro pronajímatele nemovitosti při výběru nových podnájemníků,
- pro zaměstnavatele při nábore nových zaměstnanců (jakkoli to neradi přiznávají) atd.

CEE je proto vhodná pro občany, firmy i veřejné instituce jako cenný zdroj informací. Velkým nedostatkem je absence uvedení oprávněného (věřitele).

Bohužel data z CEE není možné využít ani pro vytvoření ucelené makroekonomické analýzy:

- vliv dopadu exekucí na společnost,

1. Výzkumná sonda

- zvýšené výdaje a nerealizované příjmy státního aparátu a jejich dopad na státní rozpočet,
- vyčíslení dodatečných nákladů zaměstnavatele při zaměstnání zaměstnance v exekučním řízení atd.

Další slabinou Centrální evidence exekucí je povinnost vymazání údaje o konkrétní exekuci bez zbytečného odkladu po uplynutí 15 dnů ode dne, kdy exekuce skončila. Data například v průběhu jednoho roku jsou nespojitá (exekutorské úřady znovu nahrávají informace v rozdílných intervalech). Z průběžně nahrávaných a vymazávaných dat nelze určit například ani celkový počet exekucí v jednom roce. Jedná se tak o stavové veličiny nepoužitelné pro makroekonomickou analýzu, která by mohla vést k opatření a řešení aktuální situace exekucí v České republice.

Příklad nespojitosti dat lze ilustrovat na následující tabulce obsahující data Exekutorské komory České republiky. Hodnota v jednotlivých měsících je zakreslena odlišným intervalem nahrávání a vymazávání jednotlivých exekutorských úřadů. Z tohoto důvodu spojitost dat nemůže být zaručena ani vygenerováním dat ke konkrétnímu datu.

Tabulka č. 1 **Počty exekucí v letech 2013 a 2014 ve vybraných měsících¹**

	2013	2014	nárůst	nárůst v %
leden	68 184	72 172	3 988	5,85
únor	72 236	16 870	16 870	30,47
březen	58 733	74 817	16 084	27,38
duben	65 853	74 071	8 218	12,48
květen	64 507	81 483	16 976	26,32
červen	59 923	75 727	15 804	26,37
červenec	61 574	76 737	15 163	24,63
srpen	65 628	65 782	154	0,23
září	65 243	74 005	8 762	13,43
říjen	565 011	667 030	102 019	18,06

Zdroj: Exekutorská komora České republiky

V tabulce č. 1 je z údajů o počtu exekucí v měsících únor a říjen znatelné, že jsou data poskytována Exekutorskou komorou veřejnosti matoucí.

V měsíci únor 2013 je počet exekucí 72 236, ale v následujícím roce jejich počet podle dat klesl na pouhých 16 870. Nárůst v tomto měsíci je přitom 16 870 exekucí, což lze odvodit, že počet exekucí v roce 2013 byl nulový. Další sloupec ilustruje procentní nárůst počtu exekucí, jehož hodnotu nelze odvodit na základě žádné hodnoty v předcházejících sloupcích. Příčina logické neshody mezi hodnotami je

¹ Tato tabulka se objevila v mainstreamových médiích (Mladá fronta DNES, Hospodářské noviny, Lidové noviny, Novinky). Z důvodu jednoduché aktualizace zpráv v reálném čase je tato tabulka dohledatelná již pouze na serveru Aktuálně.cz (<https://zpravy.aktualne.cz/finance/exekuci-je-o-sto-tisic-vic-nez-loni-veritele-spechaji/r~be192e9452b411e489110025900fea04/>). Upravená tabulka s již novými (jinými) daty se dá dohledat na stránkách Finparada (<http://www.finparada.cz/2416-Exekuce-jsou-na-vzestu-pu.aspx>). Zde je však jako zdroj uváděno Ministerstvo spravedlnosti.

s největší pravděpodobností² způsobena rozdílnými termíny nahrávání údajů o exekučních řízeních do Centrální evidence exekucí jednotlivými exekučními úředníky.

Dalším problematickým měsícem je měsíc říjen. Data se jeví jako prostý součet hodnot v přecházejících měsících, ovšem není tomu tak. Nárůst v počtu exekucí i nárůst v procentech mezi roky 2013 a 2014 je matematicky vztažen k počtu exekucí daného řádku. Extrémní opakující se nárůst exekucí zůstává neobjasněn. Téměř devítinásobný nárůst počtu exekucí působí jako alarmující stav a veřejnost přivádí v omyl. Každá nejasná zpráva ve svém důsledku může vést k zásadnímu ovlivnění nálady ve společnosti, změně politických preferencí nebo k přeceňování marginálních problematik. Nepřiměřená a citově zabarvená pozornost často vede k pokřivení racionálního pohledu a zabránění tvorby systémového řešení.

Po analýze veřejně dostupných informací z Centrální evidence exekucí výzkumný tým zjistil širokou škálu nedostatků dat o exekucích. Absence dat a jejich validita vedla k realizaci výzkumné sondy mající za cíl prošetřit znalosti zainteresovaných institucí.

V rámci výzkumné sondy byla oslovena nejen Exekutorská komora České republiky, ale i instituce, jejichž primární zaměření není v oblasti exekučních řízení, ale jejich činnost musí zohlednit dopady exekučního řízení či jejich příčiny. Zjištěné údaje z realizované výzkumné sondy jsou uvedeny ve druhé kapitole.

² V případě, že se nejedná o rozsáhlé chyby v přepisu jak na straně Exekutorské komory, tak na straně médií poskytujících tyto informace veřejnosti.

2. Stav (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích

Současný stav nedostupnosti dat o vedených exekucích je výstupem výzkumné sondy provedené v roce 2016. Seznam oslovených institucí, včetně jejich rozřazení, obsahuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2 **Seznam oslovených institucí**

instituce	popis
veřejné instituce:	
<i>Česká správa sociálního zabezpečení</i>	<p>Jedná se o největší a v rámci státní správy České republiky zcela výjimečnou finančně správní instituci, která spravuje agendu zhruba 8,5 milionu klientů, z toho více než 2,9 milionu důchodců. Vyplácí přes 3,5 milionu důchodů a měsíčně kolem 200 tisíc dávek nemocenského pojištění.</p> <p>K určení výše vyplácených dávek nemocenského pojištění u každého jedince je nezbytná informace o přítomnosti exekuce, stejně jako je tomu u starobního důchodu. Informace o konkrétních vedených exekučních řízeních jsou nezbytné pro výkon této instituce.</p>
<i>Krajský soud Ostrava</i>	<p>Je krajský soud se sídlem v Ostravě, který má už od roku 1993 zřízenou pobočku v Olomouci.</p> <p>Krajský soud rozhoduje především o odvoláních proti rozhodnutím okresních soudů, které se nachází v jeho obvodu. Sám jako soud prvního stupně rozhoduje ve specializované agendě (nejzávažnější trestné činy, insolvenční řízení, spory ve věcech obchodních korporací, hospodářské soutěže, duševní vlastnictví apod.), o odvoláních pak rozhoduje Vrchní soud v Olomouci. Vykonává také agendu správního soudnictví.</p>
<i>Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky</i>	<p>Je ústředním orgánem státní správy v pracovně-právní oblasti, oblasti sociálního zabezpečení a sociální péče. Do kompetence ministerstva patří především sociální politika (problematika zdravotně postižených, sociální služby, sociální dávky, rodinná politika apod.), sociální pojištění (důchody, nemocenské apod.), oblast zaměstnanosti (trh práce, podpora zaměstnanosti, zahraniční zaměstnanost apod.), pracovně-právní legislativa, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, rovné příležitosti pro ženy a muže (genderová problematika), evropská integrace a oblast čerpání finanční pomoci z fondů Evropské unie.</p> <p>Mezi organizace podřízené ministerstvu patří Úřad práce České republiky, Česká správa sociálního zabezpečení, Státní úřad inspekce práce a Úřad pro mezinárodně-právní ochranu dětí.</p> <p>Ve vztahu k osobám v exekuci jsou zainteresovány následující sekce: Sekce sociální a rodinné politiky, Sekce zaměstnanosti a nepojistných sociálních dávek a Sekce sociálně pojistných systémů. Tyto sekce spolupracují s výše uvedenými podřízenými organizacemi, které se dostávají do kontaktu s konkrétními jedinci v exekuci. Exekuce tedy není hlavním předmětem jejich činnosti, ale předmětem úzce souvisejícím.</p>

2. Stav (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích

pokračování

instituce	popis
<p><i>Ministerstvo spravedlnosti České republiky</i></p>	<p>Je ústředním orgánem státní správy v justiční oblasti - pro soudy a státní zastupitelství. Vystavuje právní posudky k úvěrovým a garančním dohodám, v nichž je smluvní stranou Česká republika. Je ústředním orgánem státní správy pro vězeňství; je mu podřízena Vězeňská služba České republiky. Dále zajišťuje telekomunikační síť Vězeňské služby České republiky. Jedná se také o ústřední orgán státní správy pro probaci a mediaci. Mezi další kompetence patří zastupování České republiky při vyřizování stížností na porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a jejích Protokolů a Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a koordinuje provádění rozhodnutí příslušných mezinárodních orgánů.</p> <p>Ministerstvo spravedlnosti České republiky je orgánem, v jehož plné kompetenci je nastavení pravidel exekučního řízení. Nastavení těchto pravidel je podmíněno plnou znalostí problematiky a možnosti analytického sledování jejího vývoje a dopadu.</p>
<p><i>Úřad práce České republiky</i></p>	<p>Je správním úřadem s celostátní působností a je účetní jednotkou. Úřad práce České republiky řídí Ministerstvo práce a sociálních věcí, které je jeho nadřízeným správním úřadem.</p> <p>Úřad práce ČR plní úkoly v těchto oblastech:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zaměstnanosti, b) ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele, c) státní sociální podpory, d) dávek pro osoby se zdravotním postižením, e) příspěvku na péči, f) pomoci v hmotné nouzi, g) inspekce poskytování sociálně-právní ochrany a h) dávek péčovské péče. <p>V rozsahu a za podmínek stanovených zákonem o zaměstnanosti, zákonem o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, zákonem o státní sociální podpoře, zákonem o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, zákonem o sociálních službách, zákonem o pomoci v hmotné nouzi a zákonem o sociálně-právní ochraně dětí.</p> <p>Zaměstnanci jednotlivých úřadů jsou v těsném kontaktu s jedinci a domácnostmi zatíženými exekucemi a s těmito lidmi aktivně řeší jejich životní situaci.</p>
<p><i>Vězeňská služba České republiky</i></p>	<p>Je ozbrojený bezpečnostní sbor, který zajišťuje výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, jakož i ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů, při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Má postavení správního úřadu a účetní jednotky.</p> <p>Jedinci ve výkonu trestu mohou být zatíženi exekucí, která se projevuje v podobě zvýšených nákladů na dodatečné administrativní a související úkony. Informace o exekucích a především jejich dopadu na jedince, rodinu a blízké okolí je znalostí s velkou přidanou hodnotou pro sociální pracovníky, kteří</p>

2. Stav (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích

pokračování

instituce	popis
	pracují s odsouzenými v průběhu trestu a starají se také o plynulý přechod odsouzeného do řádného občanského života. Zatížení exekučním řízením komplikuje přechod do řádného občanského života obzvláště v případech dluhové pasti.
svazy, komory a sdružení:	
<i>Českomoravská konfederace odborových svazů</i>	<p>Je největší odborovou centrálou v České republice. Rovněž je dobrovolným, otevřeným a nezávislým demokratickým sdružením 29 odborových svazů, jehož posláním je ochrana mzdových, pracovních a životních podmínek a práv zaměstnanců. Jako jeden ze sociálních partnerů se aktivně účastní tripartitních jednání s vládou a zaměstnavateli v rámci Rady hospodářské a sociální dohody ČR. Dále je členem Evropské odborové konfederace, Mezinárodní odborové konfederace a Odborového poradního výboru při OECD.</p> <p>Jedinec v exekuci z pohledu pracovního trhu dosahuje nižší konkurenceschopnosti než jedinec nezatížen exekucí. Odbory díky svým kompetencím mohou těmto jedincům významně pomoci při udržení stávajícího zaměstnání či získání zaměstnání nového.</p>
<i>Česká bankovní asociace</i>	<p>V současné době asociace sdružuje v rámci plného členství 37 bank, reprezentujících více než 99 % bankovního sektoru.</p> <p>K úkolům asociace patří zejména: zastupovat a prosazovat společné zájmy členů ve vztahu k parlamentu, vládě, České národní bance a dalším právním subjektům; prezentovat roli a zájmy bankovního sektoru vůči veřejnosti a zahraničí; podílet se na standardizaci postupů v bankovním sektoru a na vytváření odborných usancí, podporovat harmonizaci bankovní legislativy s legislativou Evropské unie.</p> <p>Nejen zaměstnavatelé a státní orgány potřebují informace o stavu exekucí, ale i finanční instituce sdružené v rámci České bankovní asociace. Při posuzování schopnosti splácet je přítomnost exekučního řízení klíčovou informací při rozhodování o udělení či zamítnutí návrhu k získání finančního produktu. Banky se proto nespolehnou pouze na data od Exekutorské komory České republiky, ale spravují pro své potřeby mezi sebou úvěrový registr dlužníků.</p>
<i>Exekutorská komora České republiky</i>	<p>Je stavovskou organizací profesní samosprávy sdružující soudní exekutory. Členství v ní je pro všechny soudní exekutory jmenované ministrem spravedlnosti povinné. Vykonává samosprávu soudních exekutorů a dohled nad jejich úřední činností, jako taková by měla garantovat kvalitu exekucí a dalších právních služeb poskytovaných soudními exekutory. Organizace Exekutorské komory České republiky je upravena v exekučním řádu.</p> <p>Exekutorská komora České republiky je provozovatelem oficiálního rejstříku Centrální evidence exekucí, který představuje veřejný seznam v souladu s ustanovením § 125 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád), ve znění pozdějších předpisů. Postup pro zápis údajů v Centrální evidenci exekucí je upraven vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí, ve znění pozdějších předpisů.</p>

2. Stav (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích

pokračování

instituce	popis
<i>Komora certifikovaných účetních</i>	<p>Je samostatná organizační složka Svazu účetních na principu samosprávné profesní organizace. Komora sdružuje odborníky, kteří jsou absolventy systému certifikace účetní profese v ČR nebo obdobného systému jiné členské organizace IFACu (splňujícího mezinárodní vzdělávací standardy) nebo jejím členem.</p> <p>Z důvodu snižování nákladů využívají firmy externí účetní služby od nezávislých účetních. Pokud firma zaměstnává zaměstnance v exekučním řízení, je možné předpokládat, že těmto účetním se zvýší časová náročnost na provedení účetních úkonů a úkonů spojených s komunikací s jednotlivými exekutorskými úřady.</p>
<i>Komora daňových poradců České republiky</i>	<p>Komora daňových poradců České republiky chrání a prosazuje zájmy daňových poradců, vytváří předpoklady pro zajišťování jejich kvalifikace a profesionální úroveň a dohlíží na výkon daňového poradenství. Komora současně usiluje o stabilní a srozumitelné daňové prostředí. Posláním Komory daňových poradců České republiky je podporovat daňové poradenství, sdružovat daňové poradce, chránit a prosazovat jejich oprávněné zájmy, zabezpečovat odbornou úroveň daňového poradenství a provádět kvalifikační zkoušky uchazečů o profesi daňového poradce a jejich přípravu k této kvalifikační zkoušce.</p> <p>V rámci snížení nákladů firmy často využívají outsourcingové daňové služby. Daňoví poradci nejsou zaměstnanci firmy a dochází k zvýšeným nákladům a vyššího rizika nezohlednění exekučního řízení na zaměstnance. Tato pochybení vedou k problémům s umořováním dluhů.</p>
<i>Svaz průmyslu a dopravy České republiky</i>	<p>Je nestátní dobrovolnou nepolitickou organizací, sdružující zaměstnavatele a podnikatele v České republice a zároveň je největším zaměstnavatelským svazem, který reprezentuje rozhodující část českého průmyslu a dopravy. Jejich hlavní prioritou je mimo jiné i oblast trh práce. Prosazuje, koordinuje a chrání zájmy členů v Radě hospodářské a sociální dohody, která je platformou pro jednání mezi vládou, zaměstnavateli a odbory o zásadních politických, hospodářských a sociálních otázkách. Prostřednictvím médií seznamuje širokou veřejnost s názory a stanovisky zaměstnavatelů a podnikatelů, organizuje jejich společná setkání a ovlivňuje veřejné mínění s ohledem na potřeby rozvoje hospodářství.</p> <p>Zaměstnanci v exekuci představují vyšší náklady pro zaměstnavatele. Proto svaz sdružující zaměstnavatele v oblasti exekucí vyvíjí aktivní snahu na orgány státu, aby se touto problematikou zabýval ve větší intenzitě.</p>
neziskové organizace:	
<i>Women for women</i>	<p>Jedná se o obecně prospěšnou společnost, jejíž cílovou skupinou jsou samoživitelé, převážně sólo matky a jejich děti, které se dostaly do tíživé životní situace. Poskytuje psychosociální program, jehož součástí je podporované bydlení v samostatných bytech v Praze. Dále zprostředkovává právní poradenství ve spolupráci s advokátní kanceláří.</p> <p>Část klientek Women for women je zatížena exekucí. Stejně jako u občanských poraden mají pracovníci této neziskové organizace ucelený přehled o vlivu exekuce na danou klientku a její rodinu.</p>

2. Stav (ne)dostupnosti dat o vedených exekucích

pokračování

instituce	popis
<i>Občanská poradna Praha 1</i>	<p>Je nestátní nezisková organizace, zároveň je registrovaným poskytovatelem sociálních služeb a členem Asociace občanských poraden.</p> <p>Exekučované osoby v těžké životní situaci hledají pomoc v občanských poradnách. Z důvodu řešení celkové situace jedince (rodinné problémy, bydlení, psychologické dopady apod.) občanské poradny disponují náhledem na jedince v širším kontextu.</p>
<i>Občanská poradna REMEDIUM</i>	<p>Je obecně prospěšnou společností, která je zaměřena na podporu a realizaci činností vedoucích ke zvyšování kompetence občanů v nepříznivé psychosociální situaci anebo občanů touto situací ohrožených. Poskytuje bezplatné, nezávislé, důvěrné a nestranné poradenství, jakož i věcné a správné informace.</p> <p>Exekučované osoby v těžké životní situaci hledají pomoc v občanských poradnách. Z důvodu řešení celkové situace jedince (rodinné problémy, bydlení, psychologické dopady apod.) občanské poradny disponují náhledem na jedince v širším kontextu.</p>
<i>Občanská poradna Společnou cestou</i>	<p>Poskytuje sociální službu odborného sociálního poradenství v oblasti práva. Občanská poradna poskytuje své služby, aby lidé ohrožení sociálním vyloučením či sociálně vyloučení nebyli znevýhodňováni z důvodu neznalosti svých práv a povinností, neinformovanosti o existujících službách a neschopnosti své oprávněné zájmy hájit či se jich jinak domáhat.</p> <p>Exekučované osoby v těžké životní situaci hledají pomoc v občanských poradnách. Z důvodu řešení celkové situace jedince (rodinné problémy, bydlení, psychologické dopady apod.) občanské poradny disponují náhledem na jedince v širším kontextu.</p>

Následují zjištění stavu druhu zainteresovanosti a nedostupnosti dat u jednotlivých institucí pro oblast předlužení a exekucí.

Zjištěná stanoviska oslovených institucí

Česká správa sociálního zabezpečení

Jedno z kompetencí této instituce je evidence plateb sociálního pojištění zaměstnanců v pracovně-právním vztahu. Ze šetření vyplynulo, že v případě uvalení exekuce na zaměstnance Česká správa sociálního zabezpečení změnu takového stavu neeviduje. V případě uvalení exekuce disponuje informací o nastalém až v případě dlouhodobé pracovní neschopnosti, tedy v situaci, kdy zaměstnanec nárokuje nemocenské (tj. po 15 dnech délky nemoci). Dále přítomnost exekuce eviduje u jedinců pobírajících starobní, invalidní, pozůstalostní či jiný typ důchodu.

V obou výše uvedených případech je přítomnost exekuce evidována pouze v okamžiku předaných exekučních příkazů.

Krajský soud Ostrava

Výběr této instituce byl cílený z příčiny vysoké četnosti exekucí v Moravskoslezském kraji. Nejprve je nutné uvést, že krajské soudy cíleně neevidují informace o občanech v exekuci, ale až v případě odvolání proti rozhodnutí exekučního soudu.

V roce 2016 soudy disponují dvěma informačními systémy pro okresní soudy (ISAS) a pro vrchní a krajské soudy (ISVKS). Tyto systémy fungují paralelně vedle sebe. Jejich data však nejsou mezi sebou propojitelná, proto nelze z těchto dat vytvořit jednotnou databázi.

Výzkumnému týmu byla nabídnuta spolupráce v podobě opisu soudních spisů. Opis je možné získat na základě soudního rozhodnutí v každém konkrétním případě. V případě kladného rozsudku soudu by byla účtována standardní cena 20 Kč za normostranu. Opis by bylo nutné zhotovit pro celý soudní spis, který je zpravidla v rozsahu 10 až 15 stran. Touto cestou by zhotovení datové základny bylo extrémně časově i finančně náročné, přičemž by nebyla zaručena kompletnost datové základny.

Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

Ministerstvo práce a sociálních věcí bylo vybráno z důvodu široké agendy od trhu práce až po sociální záležitosti. Trh práce řeší převážně skrze podřízené organizace, například přímo řeší problematiku domácností s dítětem v rámci odboru sociálně-právní ochrany dětí. Ten vykonává zejména legislativní, metodickou a kontrolní činnost, včetně přezkumu pravomocných rozhodnutí krajských úřadů v odvolacím a přezkumném řízení.

Přítomnost exekuce v domácnosti vede ke zhoršení finanční situace všech členů, včetně dětí. Na základě informací od oddělení ochrany práv dětí a náhradní rodinné péče bylo zjištěno, že předlužení či exekuce samy o sobě nejsou chápány jako příčiny ohrožení dítěte (k tomu srov. § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí). Proto samy o sobě tyto skutečnosti nejsou důvodem ani pro správní dohled nad výchovou dítěte, tím spíše dokonce pro odebrání dítěte z rodinné domácnosti.

Předlužení domácnosti či exekuce je samozřejmě jedním z rizikových faktorů, který se posléze může negativně projevit jak v zajištění odpovídající bytové situace rodiny s dítětem, tak v zajišťování dalších složek zaopatření. V komplexu různých negativních jevů, které povedou k intervenci orgánu sociálně-právní ochrany dětí, tak může jedním z dílčích jevů být samozřejmě i exekuce, povolení oddlužení nebo konkurz na majetek rodiče.

Přítomnost samotného předlužení či exekuce však není evidována v rámci statistik odboru sociálně-právní ochrany dětí.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Ministerstvo spravedlnosti představuje ústřední orgán státní správy v justiční oblasti, ale v oblasti informací a dat o exekucích je ministerstvo odkázáno na databázi Centrální evidence exekucí provozovanou Exekutorskou komorou České republiky.

V rámci šetření výzkumné sondy bylo zjištěno, že ministerstvo spravedlnosti v současné době projevilo iniciativu vytvořit vlastní expertní tým, který by spravoval oblast insolvence, exekuční dohled a odškodňování.

Úřad práce České republiky

Výzkumný tým kontaktoval úřad práce řádnou cestou prostřednictvím elektronické podatelny, a to opakovaně. Na zasláné dotazy v rámci výzkumné sondy nebylo nijak reagováno.

Vězeňská služba České republiky

V roce 2010 Vězeňská služba České republiky zveřejnila data o nákladech na vězně. Exekučním řízením jsou postiženy i osoby ve výkonu trestu, kde mohla být exekuce příčinou kriminální činnosti. Vězeňská služba je tak zatížena zvýšenými náklady na administrativu a komunikaci se zainteresovanými institucemi (exekutorský úřad). Poznání vztahu mezi exekucí a kriminální činností, popřípadě kalkulace nákladů na vězně v případě uvalení exekuce, by vedlo ke komplexnějšímu pochopení stavu věci.

Z výše uvedených důvodů výzkumný tým kontaktoval vězeňskou službu s prosbou o poskytnutí aktualizovaných dat doplněných o informace o nákladech exekučního řízení v navazujících letech 2011-2015. Z jednání vyplynulo, že vězeňská služba nedisponuje informacemi o dodatečných nákladech při exekučním řízení a ani aktualizovanou kalkulací o průměrných nákladech na jednoho vězně.

Českomoravská konfederace odborových svazů

Odbory k dané problematice nedisponují žádnou datovou základnou a v jejich možnostech není takovouto databází vytvořit. Dále odbory uvádějí, že problém exekuce je tak významný, že byl opakovaně projednáván na Radě hospodářské a sociální dohody České republiky (tripartita).

Česká bankovní asociace

Výzkumný tým kontaktoval Českou bankovní asociaci řádnou cestou prostřednictvím kontaktního e-mailu uvedeného na oficiálních webových stránkách, a to opakovaně. Na zasláné dotazy nebylo reagováno.

Exekutorská komora České republiky

Z vyjádření exekutorské komory vyplynulo, že sice disponují daty, avšak tato data nepředstavují datovou základnu. Disponují proto jen agregovanými výstupy. Upozornili na zásadní mezery v informacích k této problematice. Z výše uvedených důvodů samotná exekutorská komora má potřebu zajištění nového sběru dat tvořící ucelený systém umožňující analytickou práci. Současná data mají omezení v jejich vypovídacích schopnostech a zároveň exekutorská komora nezajišťuje reálnost těchto dat. V případě zájmu o tato data je čekací doba minimálně tři týdny a exekutorská komora nemůže zaručit poskytnutí těchto dat bez úplaty.

Komora certifikovaných účetních

Bylo zjištěno, že k problematice dodatečných administrativních nákladů na zaměstnance v exekuci nedisponují žádnými statistickými daty nebo podrobnějšími údaji či informacemi.

Občanská poradna Praha 1, Občanská poradna REMEDIUM, Občanská poradna Společnou cestou

Dotázané občanské poradny byly osloveny z důvodů péče o jedince, kteří jsou v tíživé finanční životní situaci, popřípadě se již ocitli v exekuci. Často dlouhodobě pracují s klienty, ovšem poskytují jim spíše jednorázovou pomoc. Klient žádá o pomoc pouze v konkrétní záležitosti, která ho aktuálně tíží, a není povinen uvádět příčiny problémů. Z tohoto důvodu nemají občanské poradny možnost/kompetenci sledovat klienty v čase a vést tak databázi, která by byla užitečná při řešení dopadu exekuce na jedince a společnost.

Women for women

Tato nezisková organizace se specializuje na samoživitelky v těžké životní situaci. Svým klientkám poskytuje kompletní zázemí a odbornou pomoc. Z tohoto důvodu disponují kompletními informacemi o klientce (její finanční situaci a vývoji v čase), které umožňují vytvořit komplexní databázi. Slabou stránkou databáze je počet klientek, které dokáže nezisková organizace obsloužit. Pro rok 2016 disponovala rozpočtem umožňujícím současně podporovat 40 klientek, přičemž pouze 11 klientkám byla nařízena exekuce. Vzorek o tomto počtu může přinést zajímavé informace na mikroúrovni, ale není reprezentativní pro analýzy na makroúrovni.

Hlavní výstupy výzkumné sondy odhalily, že žádná z oslovených zainteresovaných institucí nedisponuje ucelenou databází. Výzkumný tým se proto rozhodl zrealizovat dotazníkové šetření.

3. Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo realizováno v návaznosti na výstupy výzkumné sondy. Výzkumný tým vydefinoval soubor jednotlivých nezbytných dat pro budoucí analýzy se specifickým obsahem pro každou zainteresovanou instituci. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, zda tyto instituce potřebná data zjišťují, již jimi disponují nebo těmito daty naopak vůbec nedisponují. V případě dostupnosti dílčích dat by výzkumný tým byl schopen data vhodným způsobem sloučit tak, aby byla zajištěna relevantní databáze pro vytváření analýz vlivu exekuce na jedince a společnost.

Podrobný dotazník byl zaslán následujícím institucím:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky,
- Exekutorská komora České republiky,
- jednotlivé exekutorské kanceláře,
- Vězeňská služba České republiky,
- Česká správa sociálního zabezpečení,
- Generální ředitelství úřadu práce České republiky,
- Ministerstvo spravedlnosti České republiky,
- všechny úrovně soudů (nejvyšší a vrchní soudy, okresní a krajské soudy, městské soudy).

Celkem bylo osloveno 261 pracovišť jednotlivých institucí.

Na dotazníkové šetření nereagovaly následující instituce: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a Vězeňská služba České republiky.

Ze 150 oslovených exekutorských úřadů odpovědělo 12. Nízká návratnost je s největší pravděpodobností způsobena doporučením Exekutorské komory České republiky, jak reagovat na doručené dotazníkové šetření. Důsledkem této skutečnosti jsou identické odpovědi 8 exekutorských úřadů. Druhým důvodem nízké návratnosti je pravděpodobně také zjištění exekutorských úřadů, že s výzkumným týmem tuto problematiku diskutuje již Exekutorská komora České republiky.

Dále bylo osloveno 103 soudů včetně jejich poboček. Od všech oslovených respondentů výzkumný tým obdržel oficiální potvrzení o přijetí zprávy. Bylo ovšem zodpovězeno pouze 68 dotazníků.

3.1 Konstrukce a logická návaznost dotazníku

Konstrukce dotazníku byla vytvořena z několika na sebe navazujících částí. Otázky obsažené v těchto částech mají zajistit komplexní informace k pochopení problematiky.

První část je zaměřena na popisnou charakteristiku jedince. Z tohoto důvodu jsou uvedeny otázky:

- Věk: není potřebné znát přesné datum narození, ovšem věk je klíčový. Výzkumný tým předpokládá, že instituce nevidují přímo kategorii věk, ale disponují rokem narození nebo rodným číslem, z kterého by tuto informaci mohly poskytnout. Je nutné si uvědomit technickou, časovou a zároveň finanční náročnost při převádění evidovaných identifikačních údajů na věk. Prostřednictvím znalosti věkové struktury jedinců v exekučním řízení lze určit, v jaké životní fázi nejčastěji postihuje neschopnost dostát svým závazkům apod.
- Pohlaví: genderová struktura jedinců v exekuci je důležitou informací především v souvislosti s dalšími proměnnými. Při rozdělení exekučovaných z pohledu genderu je nutné brát v úvahu situace, kdy exekuce vznikla z převzatého dluhu.
- Bydliště: geografická znalost výskytu exekucí přináší znalost problematiky exekucí v jednotlivých regionech. Informace o trvalém bydlišti nemusí být vždy vypovídající, jedinec může dlouhodobě žít v jiném městě, regionu či kraji. Přes tuto slabinu je možné určit problémové oblasti a vytipovat největší hrozby ve vztahu s lokální nezaměstnaností, výší průměrné mzdy, odvětvovou strukturou ekonomiky dané oblasti apod.
- Stav: V případě zjištění stavu lze lépe identifikovat dopady exekuce na nejbližší rodinu/domácnost.
- Počet členů domácnosti a jejich status: pro určení dopadu exekuce na domácnost je nutné znát nejen počet členů domácnosti, ale i věkovou strukturu, jejich ekonomickou aktivitu (včetně pobírání invalidního důchodu), trestní bezúhonnost, existenci kombinace zdroje příjmu z nepojistných sociálních dávek. Dále je pak třeba zjistit existenci dluhu či zahájeného exekučního řízení jiné osoby v rámci hospodářící domácnosti.
- U jedince v exekučním řízení je nezbytné znát výši nezabavitelné částky, jistinu a příslušenství, výši splatné částky za rok, původního a oprávněného věřitele i hodnotu RPSN.³
- V případě znalosti výše nezabavitelné částky ve spojitosti se zdrojem příjmů jedince i domácnosti a celkové splácené částky by bylo možné určit výši rizika nesplacení. Ve spojitosti s ostatními proměnnými, jako je místo bydliště a věk lze predikovat makroekonomický dopad na hospodářství od úrovně regionů, přes kraje, až po celou Českou republiku. Dále bude možné identifikovat oblasti, kde byla exekuce způsobena těžkou životní událostí a kde byla vyvolána například nesplacenou pokutou za jízdu načerno v hromadné dopravě, tedy situace, kdy splácení exekuce nemusí zásadně finančně ovlivnit hospodaření domácnosti.
- Náklady spojené s úvěrem a exekucí: poplatek za sjednání úvěru/půjčky, smlouvy a poskytnutí peněžních prostředků, výše úroku před nabytím právní moci soudního rozhodnutí, výše úroků z prodlení a exekuční náklady. Těmito ukazateli lze

³ Roční procentní sazba nákladů (RPSN) je procentním podílem z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru. Hodnota RPSN slouží spotřebiteli k posouzení výhodnosti či nevýhodnosti úvěru. V případě platební neschopnosti dlužníka jsou úvěry s vysokou hodnotou RPSN vysoce rizikové. Tento druh úvěrů často poskytují nebankovní finanční instituce a spotřebitelé je využívají především jako přechodný úvěr. Vysokou hodnotou RPSN finanční instituce kompenzují nedostatečnou bonitu klienta, a tím i pravděpodobnost nesplacení úvěru klientem. Volba tohoto typu úvěru je pro takového jedince jedinou cestou k získání peněžních prostředků, protože bankovní instituce neposkytnou těmto jedincům úvěr. Problém nastává ve chvíli, kdy spotřebitel nesplatí úvěr včas. Z důvodu vysoké hodnoty RPSN se dostává jedinec do dluhové pasti.

vysledovat výskyt a četnost finančních predátorů (nebankovní poskytovatelé úvěrů, kteří nepoužívají screening k určení rizika defaultu a jejich chování se tak podobá lichvě). Znalost této skutečnosti pomůže zefektivnit preventivní opatření předlužení.

- Časový rámec exekuce: délka období mezi uzavřením úvěru/půjčky a zahájením exekučního řízení, délka exekuce/í a odměna exekutora po dobu exekuce. Na základě zjištěného časového rámce lze posoudit rychlost práce soudů a exekučních úřadů. Tato informace ve spojitosti se zjištěnou finální odměnou exekutora pomůže vyhodnotit výši odměny k vykonané práci.
- Materiální dopady exekuce: ztráta nemovitého majetku v důsledku exekuce. Ztráta majetku v průběhu exekučního řízení může mít dopad na jedince i ostatní členy jeho domácnosti. Informace o majetkové deprivaci jsou obzvláště důležité k posouzení dopadu exekucí na vyživované děti exekuoovaných apod.
- Evidence dalších dat mimo data výše uvedená: jednotlivé instituce pracují s jedinci v exekuci z různých důvodů, které přímo či nepřímo s přítomností exekuce souvisí. V návaznosti na agendu těchto institucí mohou instituce sledovat i další informace o exekuoovaných. Znalost dalších informací má potenciál pochopit plnou šíři dopadů ve všech oblastech společnosti. Jakékoliv další informace o exekuoovaných, mimo informace výše uvedené, jsou tak cenným nástrojem.
- Uchování dat po ukončení exekuce/í u jedince: jak je uvedeno v první kapitole studie, například data z Centrální evidence exekucí jsou nespojitá, chybí kontinuita těchto dat a z tohoto důvodu není možné vyhodnocovat vývoj a dopady exekucí v čase. Výzkumný tým ovšem předpokládá, že zainteresované neveřejné instituce mohou pro své potřeby vést data o exekucích i v jiných interních evidencích, kde povinnost výmazu není.
- Systém zaznamenávání dat: pro vytvoření plnohodnotné databáze je stěžejní i systém samotného zaznamenávání dat například v podobě jednotného formuláře. Díky jednotnosti zaznamenávání údajů lze eliminovat chybovost při zadávání a dosáhnout tak datové základny, která obsahuje relevantní data.
- Využití dat pro výzkumné účely: nezbytnou podmínkou pro možnost provádění analýz je souhlas s využitím těchto dat. Každá z oslovených institucí proto byla dotazována i na možnost poskytnutí dat k výzkumným účelům.

3.2 Výsledky dotazníkového šetření

Exekutorské úřady

Ze 150 oslovených exekutorských úřadů odpovědělo 12. Přestože by se dalo očekávat, že odpovědi jednotlivých exekutorských úřadů budou shodné s ohledem na pravidla jejich fungování, pouze 8 exekutorských úřadů odpovědělo jednotně.

Na základě rodného čísla exekuovaného jsou tyto exekutorské úřady schopné určit věk a pohlaví jedince v databázi. Exekutorské úřady vždy evidují adresu trvalého pobytu, která nemusí být shodná s reálným místem, kde exekuovaný bydlí. Aktuální adresa pobytu jedince je zjišťována, je-li vedena exekuce prodejem movitých věcí, je dohledáváno i bydliště. Dále je u jedince evidován jeho stav.

U domácnosti exekuovaného se neeviduje počet jejích členů, a tedy ani jejich věk či její struktura: počet výdělečně činných členů, dětí, jedinců ve výkonu trestů či pobírajících invalidní důchod, jiné exekuce na další členy domácnosti apod.

Na rozdíl od informací o domácnosti exekutorské úřady evidují celou řadu informací k samotné exekuci plynoucí ze soudního rozhodnutí. Evidují proto zdroje příjmů, jistinu a příslušenství, splacenou částku za rok, původního a oprávněného věřitele, výši úroků z prodlení, exekuční náklady na vymáhání, délku exekuce, odměnu exekutora po dobu exekuce. Dále evidují i ztrátu nemovitého majetku v důsledku exekuce. U zaměstnaných jedinců evidují také výši nezabavitelné částky (pro účely srážek ze mzdy).

Není-li uveden v exekučním titulu poplatek za sjednání úvěru/půjčky, smlouvy a poskytnutí peněžních prostředků a délka období mezi uzavřením úvěru/půjčky a zahájením exekučního řízení, pak exekutorské úřady nedisponují ani těmito údaji. Stručně řečeno, disponují v této kategorii těmi údaji, které jsou uvedené v exekučním titulu.

Není evidována výše úroku před nabytím právní moci soudního rozhodnutí, nicméně exekutorské úřady uvedly, že její výši mohou dopočítat.

V návaznosti na součinnost s exekuovanými obsahuje databáze i další informace v individuálních příkladech, například o majetku exekuovaného.

Pro výzkum dopadů exekucí na jedince a jeho rodinu je zásadní poznatek, že exekutorské úřady neevidují celkový počet exekucí u exekuovaného jedince. Dalším významným poznatkem je, že po uplynutí skartačních lhůt dochází k trvalému odstranění dat z datové základny. Z tohoto důvodu není možné zajistit návaznost dat. Přestože exekutorské úřady disponují vlastní datovou základnou, tak dle jejich vyjádření podléhají povinnosti mlčenlivosti (§ 31 exekučního řádu), tudíž nemohou poskytnout datovou základnu pro výzkumné účely. Nezanedbatelným zjištěním zůstává, že exekutorské úřady nedisponují jednotným formulářem pro evidenci dat, což přináší riziko odlišného nebo nekompletního zápisu.

Odpovědi čtyř zbývajících exekutorských úřadů se oproti předešlým odpovědím lišily v následujících bodech:

- evidence věku, pohlaví a stavu - u těchto odpovědí lze předpokládat, že exekutorský úřad neeviduje tyto informace přímo, ale je schopen je odvodit z rodného čísla či data narození;
- kontinuitnost dat - jeden exekutorský úřad uvedl, že data na sebe v čase navazují, vzhledem k ostatním zjištěným informacím od dalších respondentů se ovšem výzkumný tým domnívá, že nebyla správně pochopena daná otázka;
- jednotný systém zaznamenávání údajů - pouze u dvou exekutorských úřadů byl zaznamenán jednotný systém zaznamenávání údajů, přičemž působnost exekutorských úřadů na sebe geograficky nenavazuje,⁴ výzkumný tým se proto domnívá, že se jedná o nesprávné pochopení otázky, stejně jako je tomu v předchozím bodě;
- počet exekucí - dva exekutorské úřady uvedly, že znají celkový počet exekucí u jednoho exekuovaného, s největší pravděpodobností se jedná o evidenci počtu exekucí u jejich vlastního exekutorského úřadu (daný jedinec však může být v exekučním řízení u jiného exekutorského úřadu);
- trvalé odstranění dat z datové základny po ukončení exekuce - jeden z respondentů uvedl, že u něj nedochází k trvalému odstraňování dat, to je však v rozporu s povinnostmi exekutorských úřadů.

⁴ Nelze tak uvažovat o oblastním (lokálním) specifiku exekutorských úřadů.

Jeden z respondentů neodpověděl na všechny otázky (nezodpověděl otázky týkající se trvalého odstraňování dat, jednotného systému evidence, možnosti data použít pro výzkumné účely apod.).

Česká správa sociálního zabezpečení

Česká správa sociálního zabezpečení ve své databázi netřídí klienty podle přítomnosti či nepřítomnosti exekuce, ale ve vybraných situacích přítomnost exekučních řízení eviduje. Obdobně jako u exekutorských úřadů primárně neevidují údaje o věku, pohlaví, bydlišti a stavu. Mohou tyto informace odvodit z občanského průkazu, evidenčního čísla pojištěnce a dalších zdrojů.

U domácnosti exekuovaného si neevidují počet jejich členů včetně věku a její struktury: počet výdělečně činných členů, dětí, jedinců ve výkonu trestů či pobírajících invalidní důchod, jiné exekuce na další členy domácnosti apod.

S ohledem na svou agendu Česká správa sociálního zabezpečení eviduje výši nezabavitelné částky. Jedná se o případy, kdy jedinec pobírá starobní důchod či nemocenské a zároveň je zatížen exekucí.

U klientů pobírajících starobní důchod zatížených exekucí dále evidují jistinu a příslušenství,⁵ splacenou částku za rok, oprávněného věřitele⁶ (původní však nikoliv), výši úroků z prodlení, exekuční náklady na vymáhání, hodnotu RPSN a odměnu exekutora po dobu exekuce.

Výše úroku před nabitím právní moci soudního rozhodnutí, délka exekuce a počet exekucí jsou odvislé od exekučních titulů vydaných soudem. Pokud je obsahuje, pak s nimi může Česká správa sociálního zabezpečení dále pracovat. Opačná situace je u evidence poplatku za sjednání úvěru/půjčky, smlouvy a poskytnutí peněžních prostředků, délky období mezi uzavřením úvěru/půjčky a zahájením exekučního řízení a ztráty nemovitého majetku v důsledku exekuce, které Česká správa sociálního zabezpečení neeviduje.

Česká správa sociálního zabezpečení nedisponuje informacemi o příčině předlužení (ztráta zaměstnání, rozpad rodiny, osobní zadlužení nebo zadlužení rodinného příslušníka, závislost na návykových látkách, gamblerství, zhoršení zdravotního stavu jedince nebo v rodině apod.).

Výzkumný tým předpokládal, že přítomnost exekuce může být faktorem, který znamená zvýšenou časovou náročnost na zpracování. Prostřednictvím dotazníkového šetření bylo ovšem zjištěno, že Česká správa sociálního zabezpečení obecně neeviduje časovou náročnost zpracování dávky. Přesto uvádí: „... zcela logicky je pro zaměstnance ČSSZ zpracování dávky zatížené exekucí vždy časově náročnější než zpracování běžné dávky.“

Překvapující odpovědí je informace o neexistenci jednotného systému zaznamenávání dat o klientech jednotlivými pobočkami České správy sociálního zabezpečení.

⁵ Pouze u předaných exekučních titulů.

⁶ Pouze dle předaného exekučního titulu, vydávající zpravidla změnu oprávněného nehlásí.

Za oblast nemocenského pojištění (v APV NEM7 v Modulu exekuce) dále evidují následující údaje:

- spisová značka exekučního příkazu;
- datum nabytí právní moci exekučního příkazu;
- výše exekuce;
- druh pohledávky;
- počet vyživovaných osob;
- datum doručení exekučního příkazu prvnímu plátcí mzdy.

Bohužel České správě sociálního zabezpečení není umožněno sdílet data pro výzkumné účely bez jejich anonymizace a souhlasu nadřízeného orgánu Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky.

Generální ředitelství úřadu práce České republiky

Dle vyjádření Generálního ředitelství úřadu práce České republiky jednotlivé pobočky úřadů práce evidují v jednotném systému zaznamenávání dat:

- bydliště;
- stav;
- počet dětí a jejich věk;
- výši nezabavitelné částky.

Mezi údaje, které neevidují, patří data o věku a pohlaví, která lze ale odvodit z identifikačních údajů z karty klienta (datum narození, rodné číslo).

Neevidované údaje (jiným způsobem nedohledatelné) jsou:

- údaje o domácnosti exekuovaného (struktura, včetně zdrojů příjmu ostatních členů domácnosti);
- zdroje příjmů exekuovaného (z výdělečné činnosti, sociálních dávek apod.);
- existence dluhů, zahájeného exekučního řízení jiné osoby v rámci hospodářící domácnosti;
- délka v registru Úřadu práce České republiky (délka nezaměstnanosti a opakování v čase);
- příčina předlužení (ztráta zaměstnání, rozpad rodiny, osobní zadlužení nebo zadlužení rodinného příslušníka, závislost na návykových látkách, gamblerství, zhoršení zdravotního stavu jedince nebo v rodině apod.);
- rozdíl časové náročnosti na klienta v exekuci a bez exekuce;
- rozdílnost úspěchu na trhu práce klienta v exekuci a bez exekuce;
- další dodatečná data o klientech v exekuci.

⁷ Specializovaný software pro zaznamenávání dat.

3. Dotazníkové šetření

Vysvětlení neznalosti těchto dat o klientech v exekuci od Generálního ředitelství úřadu práce České republiky je založeno na nemožnosti přenést informace od jednotlivých úřadů práce k jejich centrále. Dotazníkové šetření a výzkumy mezi jednotlivými pobočkami úřadů práce je nutné vždy předem dojednat s generálním ředitelstvím. V průběhu výzkumného šetření bylo generální ředitelství nakloněno k zodpovězení dotazníku, bohužel ale nedošlo k udělení povolení oslovit jednotlivé pobočky úřadu práce.

Generální ředitelství by mělo apelovat na vytvoření či spuštění jednotného systému, skrze který by mohla čerpat informace použitelné pro analytickou činnost. Jednotlivé pobočky úřadu práce mají pro tuto chvíli informace v rámci lokální působnosti. Lze však předpokládat, že jednotlivé pobočky úřadu práce řeší obdobné problémy a propojený systém by mohl být účinným nástrojem při řešení problémů. Analýza dat z jednotného systému generálním ředitelstvím by umožnila vytvořit příklady dobré praxe a zefektivnit tak aktivní politiku zaměstnanosti v rámci celé České republiky.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky

Tento respondent nezaslal vyplněný dotazník, ale zaslal vlastní slovní vyjádření k evidenci dat. Z vyjádření vyplynulo, že daná instituce nevede, respektive ani nemá, zákonnou povinnost vést databázi s takto podrobnými (osobními) informacemi o povinných případně o původu vzniku vymáhaných pohledávek.

Soudy České republiky

V rámci výzkumného šetření bylo osloveno 103 soudů. Osloveny byly jednotlivé okresní a krajské soudy a nejvyšší a vrchní soudy. Od všech oslovených respondentů výzkumný tým obdržel oficiální potvrzení o přijetí zprávy. Bylo ovšem zodpovězeno pouze 68 dotazníků.

Nejvyšší soud České republiky

Tento respondent nezaslal vyplněný dotazník, ale zaslal vlastní slovní vyjádření k evidenci dat. Uvedl, že neeviduje daná data ve své databázi.

Vrchní soud v Praze

Vrchní soud v Praze v porovnání s ostatními soudy i dalšími oslovenými institucemi eviduje údaje o věku, pohlaví, bydlišti a stavu jedince, včetně celkového počtu členů domácnosti a její struktury.

U konkrétních případů však nedisponuje žádnými dalšími informacemi k samotné exekuci (výše nezabavitelné částky, jistina a příslušenství, původní věřitel, hodnota RPSN atd.).

Krajské soudy: Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Ostrava, Plzeň, Praha

Tito respondenti nezaslali vyplněné dotazníky, ale zaslali vlastní slovní vyjádření k evidenci dat. Krajský soud v případě soudních exekucí vedených podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů

ve znění pozdějších předpisů, rozhoduje o podaných odvoláních proti rozhodnutí exekučního soudu. Krajský soud je tak v pozici odvolacího soudu a nemůže disponovat informacemi o všech exekučních řízeních vedených v jeho obvodu u okresních soudů jako soudů prvního stupně (soudů, které pověřily soudního exekutora a exekuci nařídily).

Okresní soudy

Okresní soudy Nový Jičín, Praha-východ, Praha-západ, Ústí nad Labem nezaslaly vyplněné dotazníky, ale zaslaly vlastní slovní vyjádření k evidenci dat. Tyto instituce sledují pouze základní popisné charakteristiky o exekuoaném.

Odpovědi ostatních okresních soudů (celkem N = 46) byly zpracovány do matice, z které výzkumný tým vybral nejdůležitější informace, které následují níže.

Samotné grafy jsou součástí přílohy č. 2. Na konkrétní graf je možné se dostat přes hypertextový odkaz ve slově graf a požadované číslo (např.: graf č. 1). Zpět z příloh do textu se lze dostat hypertextovým odkazem Zpět do textové části.

První skupina grafů je zaměřena na deskripcidaného jedince. Cílem těchto otázek bylo zjištění, zda soudy evidují údaje o věku, stavu a pohlaví, viz [graf č. 1](#), [graf č. 2](#) a [graf č. 3](#).

Okresní soudy evidují věk jedince v 87 %, přičemž zbylých 13 % věk sice neeviduje, ale lze předpokládat, že jsou schopni odvodit tuto informaci z rodného čísla (občanského průkazu). Obdobná situace platí i pro případ evidence pohlaví. Výše uvedené ovšem neplatí pro evidenci stavu jedince. Stav jedince okresní soudy neevidují v 91 %. Zjištění tohoto údaje komplikuje i dobrovolnost uvedení stavu na občanském průkazu platného od roku 2012.

Vždy evidovanou položkou je bydliště jedince z důvodu povinné náležitosti návrhu občanského soudního řádu.

V rámci výzkumného šetření byly soudy dotazovány také na domácnost exekuoaného jedince, přičemž byly dotazovány na celkový počet členů domácnosti, věkovou strukturu, zdroje příjmů, evidenci trestné činnosti v domácnosti, stejně tak jako závislosti (gamblerství, návykové látky apod.). Žádné z výše uvedených charakteristik nejsou jednotlivými soudy evidovány.

Následující skupina grafů ([graf č. 4](#), [graf č. 5](#) a [graf č. 6](#)) je zaměřena na výši nezabavitelné částky, výši jistiny a příslušenství a znalost původního věřitele.

Šetření poukázalo, že soudy pouze z 87 % evidují jistinu a příslušenství u jedince v exekučním řízení. Opačnou odpověď u 13 % soudů nelze jednoznačně vysvětlit. Jedná se o klíčovou informaci pro exekuční řízení. Lze tedy předpokládat, že v době trvání exekučního řízení soudy tyto informace znají, ovšem dále je neevidují.

Pouze 43 % dotazovaných soudů eviduje původního věřitele. Obdobně jako v případě evidence jistiny a příslušenství se lze domnívat, že i údaj o původním věřiteli se v čase neeviduje.

Na rozdíl od evidence původního věřitele, soudy evidují oprávněného věřitele ([graf č. 7](#)) v 96 % případů. Jedná se o druhý nejvíce evidovaný údaj po údaji o trvalém bydlišti.

Další otázky byly zaměřené na poplatek za sjednání úvěru/půjčky, smlouvy a poskytnutí peněžních prostředků, úroky a RPSN. Žádný z těchto údajů není soudy evidován, stejně tak jako délka období mezi úvěrem a exekucí.

3. Dotazníkové šetření

U otázky evidence kontinuální návaznosti dat v čase (graf č. 8) se soudy ve svých odpovědích rozcházejí. V 54 % případů soudy evidují navazující data, další 39 % tato data neeviduje a 7 % zůstalo bez odpovědi.

V důsledku předlužení jedinec může být nucen změnit typ bydlení (graf č. 9). Soudy ovšem v 85 % případů tento údaj neevidují. Informace o změně bydliště v důsledku předlužení je ilustrativním příkladem negativních dopadů předlužení na jedince i společnost.

Stejně jako dopady předlužení je důležité sledovat i příčiny. Soudy však příčiny předlužení neevidují.

Dalším důsledkem předlužení může být i následná trestná činnost (graf č. 10). Zjištěné hodnoty se v tomto případě shodují s hodnotami odpovědí u změny bydliště v důsledku předlužení.

Přestože 72 % soudů uvádí, že evidence exekučních řízení je založena na jednotném systému zaznamenávání (graf č. 11), tak 24 % soudů uvedlo, že tomu tak není. Další 4 % soudů neuvedlo odpověď. Je s podivem, že v této otázce není mezi jednotlivými soudy shoda.

Předlužení je komplexní problematikou, proto byly soudy v rámci dotazníkového šetření dotázány, zda evidují jakékoliv další informace o jedinci v exekučním řízení (graf č. 12). V 67 % případů soudy uvedly zamítavou odpověď.

Přestože soudy disponují určitým množstvím dat, je tato evidence nevyužitelná v případě, že nebude poskytnuta k analytickým potřebám. Pouze 46 % soudů uvedlo, že je ochotno poskytnout data Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i. (graf č. 13).

Ze zjištěných dat je patrná naprostá roztržitost v odpovědích jednotlivých institucí. Je nutné poukázat na nekonzistentnost odpovědí i v rámci institucí na stejné hierarchické úrovni, kde by měla být jednot z legislativních i metodických důvodů.

Nejednotnost sběru a evidence dat u lidí s exekucí přivedla výzkumný tým k vytvoření klíčových otázek, na jejichž základě by bylo možné vytvářet analýzy o stavu, vývoji a dopadech exekucí.

4. Formulace klíčových otázek u exekucí

Klíčové otázky pro evidenci exekucí lze rozdělit do třech následujících sekcí: popisná charakteristika jedince, deskripce dluhu a rozbor situace jedince.

Popisná charakteristika jedince má za cíl charakterizovat jednotlivce, a to z důvodů určení věkové, genderové a geografické struktury ohrožení exekucí. Pro zodpovězení této problematiky je žádoucí sledovat tyto údaje:

- rok narození (pro určení věku v časovém horizontu),
- pohlaví (pro určení ohrožení exekucí podle pohlaví a vymezení ohrožené skupiny),
- stav (pro určení ohrožení exekucí podle stavu a vymezení ohrožené skupiny),
- bydliště (obec trvalého bydliště - pro určení geografického určení ohrožení exekucí; pro budoucí analýzy by bylo přínosné evidovat i změnu bydliště, stejně tak jako adresu aktuálního bydliště, kde dotyčný přebývá, zároveň si je výzkumný tým vědom informačních omezení v oblasti bydlení).

Druhá sekce představuje deskripce dluhů od jejich počátku až po exekuční řízení. Pro zodpovězení této problematiky je žádoucí sledovat tyto údaje:

- jistina a příslušenství (pro zjištění potřeby finančních prostředků, která vedla až k exekuci),
- původní věřitel (pro zjištění informace, které instituce poskytují půjčky/úvěry lidem spadajícím do exekuce),
- oprávněný (pro přesné vymezení obchodu s předlužením),
- poplatek za sjednání úvěru/půjčky, smlouvy a poskytnutí peněžních prostředků (pro zjištění výchozích podmínek půjčky/úvěru),
- výše úroků před nabytím právní moci soudního rozhodnutí (pro zjištění úrokové sazby u exekuovaného v porovnání s úrokovou sazbou bankovní instituce),
- hodnota RPSN (pro zjištění procentní zátěže dlužníka),
- délka období mezi uzavřením úvěru/půjčky a zahájením exekučního řízení (pro zjištění schopnosti jedince splácet své závazky).

Třetí sekce neslouží k vymezení ekonomického rámce, ale spíše rámce sociálního. Z výsledku šetření vyplynulo, že každá jednotlivá instituce pohlíží na exekuovaného jako na samostatného jedince bez interakce s okolím. Abstrahování od sociální skupiny jedince vede ke změně uvažování, např. cílená práce načerno, kdy nepřiznané příjmy nepoužívá k uhrazení svých závazků, ale k udržení životního standardu či zajištění základních životních potřeb. Dále vysvětlí dopady exekuce na rodinu. Vedle obecně známých dopadů dluhů, jako je rozpad manželství, rodiny a zpřetrhání rodinných vazeb, existují i případy přenesení dluhu na dalšího člena rodiny. Tyto údaje v žádném případě nemají za cíl omlouvat dlužníka. Analýza těchto údajů pomůže jednotlivým institucím při práci s těmito klienty a jejich rodinami. Pro zodpovězení této problematiky je žádoucí sledovat tyto údaje:

- celkový počet členů domácnosti,

4. Formulace klíčových otázek u exekucí

- počet členů výdělečně činných + věková struktura,
- počet dětí + věková struktura,
- z toho počet členů domácnosti v invalidním důchodu,
- z toho počet členů domácnosti ve výkonu trestu,
- z toho počet členů domácnosti závislých (návykové látky, gamblerství),
- příčina předlužení (ztráta zaměstnání, rozpad rodiny, osobní zadlužení nebo zadlužení rodinného příslušníka, závislost na návykových látkách, gamblerství, zhoršení zdravotního stavu jedince nebo v rodině apod.).

Výzkumný tým si uvědomuje náročnost evidence dat v jedné databázi, a proto doporučuje vytvoření identifikačního klíče, který by sloužil pro propojení informací od jednotlivých zainteresovaných institucí. Tento postup lze ilustrovat například na činnosti Českého statistického úřadu, který využívá základní sídelní jednotku jako prostorový identifikátor. Tímto způsobem by se výrazně snížila finanční a časová náročnost při sběru dat a zároveň by tento přístup umožnil specializovaným analytickým útvarům práci s daty.

Přítomnost exekuce je často doprovázena tíživou životní situací jedince, kterou na mikroúrovni řeší sociální pracovníci a na makroúrovni ústřední státní správa. Všem těmto zainteresovaným institucím průběžné analytické zpracování a vyhodnocování dat umožní rozhodování na základě relevantních dat.

Nově navržené řešení umožní:

- rozklíčování problematiky exekucí a vytváření preventivních opatření i akčních plánů a koncepcí,
- podklad pro rozhodování při tvorbě a úpravách legislativy,
- cílení osvěty pro občany České republiky a zvýšení finanční gramotnosti,
- snížení negativních externalit na exekuovaného a jeho rodinu,
- usnadnění odhalování nekalých praktik při úvěrování nebankovními institucemi,
- komplexní řešení situace postiženého jedince,
- další využití pro nově vzniklé potřeby institucí.

Závěr

Cílem této zprávy bylo zmapovat dostupnost datové základny osob v exekuci. K dosažení tohoto cíle byla výzkumným týmem nejprve zrealizována výzkumná sonda v jednotlivých zainteresovaných institucích. Poznatky z této sondy poskytly základní informace o evidenci dat o exekucích a zároveň umožnily vytvoření dotazníkového šetření. V rámci dotazníkového šetření bylo osloveno 261 pracovišť jednotlivých institucí, včetně všech exekutorských úřadů a okresních soudů. V rámci dotazníku jsou zároveň uvedené klíčové oblasti, které je nutné sledovat pro tvorbu analýz a možnosti hodnocení stavu a dopadu exekucí v České republice.

Významná zjištění u oslovených institucí jsou následující. Exekutorské úřady neevidují celkový počet exekucí u exekuovaného jedince, po uplynutí skartačních lhůt dochází k trvalému odstranění dat z datové základny a z tohoto důvodu není možné zajistit návaznost dat. Přestože exekutorské úřady disponují vlastní datovou základnou, tak dle jejich vyjádření podléhají povinnosti mlčenlivosti (§ 31 exekučního řádu), tudíž nemohou poskytnout datovou základnu pro výzkumné účely. Nezanedbatelným zjištěním zůstává, že exekutorské úřady nedisponují jednotným formulářem pro evidenci dat, což přináší riziko odlišného nebo nekompletního zápisu. Stejně tak nedisponují jednotnými vzory exekutorských písemností (např. exekuční příkazy, příkazy k úhradě nákladů exekuce atp.), což výrazně ztěžuje orientaci v těchto dokumentech jak samotným povinným, tak i třetím stranám (zejména zaměstnavatelům a dluhovým poradnám).

Dalším negativem je, že ačkoli exekutorské úřady znají oprávněného, nezapisují tuto informaci do Centrální evidence exekucí, neboť to není ze zákona povinné. Tento nedostatek velmi komplikuje jednak analýzu dat, jednak snahu dlužníka zorientovat se ve své situaci a efektivně ji řešit, protože chybí zásadní informace o tom, komu vlastně dluží. Tyto informace musí tedy získat z jiných zdrojů (soudní spis, dotazem na exekutorský úřad atp.).

Na základě informací od Generálního ředitelství úřadu práce by se mělo apelovat na vytvoření jednotného systému, skrze který by bylo možno čerpat informace použitelné pro analytickou činnost. Jednotlivé pobočky úřadu práce mají pro tuto chvíli informace v rámci lokální působnosti. Lze však předpokládat, že jednotlivé pobočky úřadu práce řeší obdobné problémy a propojený systém by mohl být účinným nástrojem při řešení problémů. Analýza dat z jednotného systému generálního ředitelství by umožnila vytvořit příklady dobré praxe a zefektivnit tak aktivní politiku zaměstnanosti v rámci celé České republiky.

Významná zjištění byla i v případě odpovědí oslovených soudů. Na základě informací, které soudy sledují, ale neevidují, nelze blíže určit výskyt a četnost finančních predátorů (nebankovní poskytovatelé úvěrů, kteří nepoužívají screening k určení rizika defaultu a jejich chování se tak podobá lichvě).

Soudy sledují trvalé bydliště jedince v exekučním řízení, které se však nemusí shodovat s reálným bydlištěm. Tato neznalost znemožňuje municipalitám efektivně pracovat s jedinci v exekučním řízení.

Stejně jako v případě exekutorských úřadů i v případě soudu by měl být kladen důraz na kontinuálnost dat. Kontinuálnost dat přesto potvrdilo pouze 54 % soudů.

Důsledkem předlužení může být i následná trestná činnost, která v současné době není analyticky potvrditelná. Příčinou je absence informací o následné trestné

činnosti. Soudobá kauzalita tohoto vztahu je potvrzena na základě vzorkových případů.

Předlužení je komplexní problematikou, proto byly soudy v rámci dotazníkového šetření dotázány, zda evidují jakékoliv další informace o jedinci v exekčním řízení. V 67 % případů soudy uvedly zamítavou odpověď.

Přestože soudy disponují určitým množstvím dat, je tato evidence nevyužitelná v případě, že nebude poskytnuta k analytickým potřebám. Pouze 46 % soudů uvedlo, že je ochotno poskytnout data Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.

Z výše uvedených zjištění šetření vyplývá neznalost klíčových dat zainteresovaných institucí, ale i nejednotnost odpovědí, kde by měla být jednotnost z důvodů legislativních i metodických. Nejednotnost sběru a evidence dat u lidí s exekucí přivedla výzkumný tým k vytvoření klíčových otázek, na jejichž základě by bylo možné vytvářet analýzy o stavu, vývoji a dopadech exekucí. Klíčové otázky jsou rozděleny do třech sekcí: popisná charakteristika jedince, deskripce dluhu a rozbor situace jedince.

Sociální kontext exekuce, tedy společenské příčiny a důsledky exekuce, bohužel nejsou institucemi komplexně sledované. Tento kontext nemá v žádném případě za cíl omlouvat dlužníka. Analýza těchto údajů pomůže jednotlivým institucím při práci s těmito klienty a jejich rodinami. Přítomnost exekuce je často doprovázena tíživou životní situací jedince, kterou na mikroúrovni řeší sociální pracovníci a na makroúrovni ústřední státní správa a další její podsložky. Výstupy analýz pomohou např. sociálním pracovníkům při tvorbě koncepce či metodických pokynů přístupu k exekuovaným klientům a následné sociální péči v praxi.

Dopad exekuce zasáhne nejen exekuovaného, ale negativně ovlivní i širší okruh lidí (nejbližší rodina, přátelé, širší rodina, komunita v místě bydliště, zaměstnavatel). Nezbytné je však sledovat i celospolečenské ekonomické důsledky. Z makroekonomického pohledu má exekuce značný vliv na pracovní trh (motivace pracovat, překážky na straně zaměstnavatele) a nelegální práci. Analýzy trhu práce z pohledu vlivu exekuce chybí, protože nejsou dostupná komplexní data. Exekuce dále ovlivňuje i trestnou činnost. Tyto jevy se musí promítat v tvorbě legislativy, přičemž procesu tvorby legislativy by mělo předcházet analytické poznání problému. To však není možné, protože opět chybí data, jež by poskytla kvalitní a smysluplné informace.

Hlavní nedostatek problematiky evidence exekucí spočívá v nenaplnění logiky kauzality. Každá příčina vyvolává svůj následek. Skutečnost posledních několika let se nese v duchu odstraňování druhotných následků. Samozřejmě bez pochopení příčiny a řešení prvotních následků. Aktivita tohoto typu jsou značně neefektivní. Finanční prostředky nemohou být alokovány na správných místech, stejně tak jako nefinanční pomoc. Časem se situace zlepšila, protože se pracovníci institucí naučili „nějakým“ způsobem pracovat v prostředí asymetrických informací. Rozhodně ale stále nedosahují a nebudou dosahovat efektivnosti, kterou by jim umožnilo poznání příčin a prvotních následků v životě jedince v exekuci.

Z důvodu neznalosti problematiky, která je daná nedostatkem dat o dané oblasti, je veřejnou správou značně opomíjená výhoda získaná z predikce vývoje problému jedinců (domácností) v exekuci. V případě znalosti výše nezabavitelné částky ve spojitosti se zdrojem příjmů jedince i domácnosti a celkové splácené částky by bylo možné určit výši rizika nesplacení na makroúrovni. Ve spojitosti s ostatními proměnnými, jako je místo bydliště a věk, lze predikovat makroekonomický dopad na hospodářství od úrovně regionů, přes kraje, až po celou Českou republiku.

Predikce by tak pomohla veřejným institucím identifikovat oblasti, kde byla exekuce způsobena těžkou životní událostí a kde byla vyvolána například nesplacenou pokutou či pokutami za jízdu načerno v hromadné dopravě. Informace tohoto typu však instituce nemají. Nevědí, jestli splácení exekuce ovlivní zásadně hospodaření domácnosti.

Nově získaná data skrze nově navrženou strukturu evidence umožní komplexně analyzovat problematiku exekucí. Výstupy analýz by byly z úplného souboru. Odkryje se tak plně životní situace jedinců v exekučním řízení. Vliv exekuce je patrný nejen na exekuovaných jedincích, ale i na okruhu blízkých lidí (rodina, domácnost), které tato exekuce taky zasáhla. Dnešní znalost z tohoto úhlu pohledu je téměř nulová a je tak těžké vytvořit ucelenou koncepci k prevenci předlužení, stejně jako pomoc při řešení situace současně exekuovaných. Situace je hodnocena na několika vzorcích, na které upozorní média, neziskový sektor atd.

Výzkumný tým si uvědomuje náročnost evidence dat v jedné databázi, a proto doporučuje vytvoření identifikačního klíče, který by sloužil pro propojení informací od jednotlivých zainteresovaných institucí a současně anonymizoval jedince. Stávající instituce mají přístup k vybraným informacím, které je potřeba doplnit o další výše navrhované. Současně je nutné, aby tyto informace byly trvale zaznamenávány. Náklady by se tak rozprostřely mezi jednotlivé instituce, proto by došlo k finanční úspoře oproti vytvoření nové jednotné databáze v rámci jedné stávající nebo nově vzniklé instituce. Toto sdílení informací by navíc s sebou přineslo synergický efekt, kdyby jednotlivé zainteresované instituce získaly větší (komplexnější) přehled o problémech jedinců v exekuci.

Příloha č. 1

Dotazník zasláný okresním soudům

1. Evidujete následující údaje v databázi (datové základně) u osob zatížených exekucí:

1a. Věk: Ano/Ne

1b. Pohlaví: Ano/Ne

1c. Bydliště: Ano/Ne

1d. Stav: Ano/Ne

1e. Domácnost zatížená exekucí má:

1e1. Celkový počet členů: Ano/Ne

1e2. Počet členů výdělečně činných + věková struktura: Ano/Ne

1e3. Počet dětí + věková struktura: Ano/Ne

1e4. Z toho počet členů domácnosti v invalidním důchodu: Ano/Ne

1e5. Z toho počet členů domácnosti ve výkonu trestu: Ano/Ne

1e6. Z toho počet členů domácnosti závislých (návykové látky, gamblerství): Ano/Ne

1f. Vyšší nezabavitelné částky: Ano/Ne

1g. Jistina a příslušenství: Ano/Ne

1h. Splacená částka za rok (kalendářní): Ano/Ne

1i. Původní věřitel: Ano/Ne

1j. Oprávněný: Ano/Ne

1k. Poplatek za sjednání úvěru/půjčky, smlouvy a poskytnutí peněžních prostředků: Ano/Ne

1l. Výše úroku před nabitím právní moci soudního rozhodnutí: Ano/Ne

1m. Hodnota RPSN: Ano/Ne

1n. Délka období mezi uzavřením úvěru/půjčky a zahájením exekučního řízení: Ano/Ne

1o. Dochází k trvalému odstranění dat z datové základy po ukončení exekuce/exekucí: Ano/Ne

1p. Navazují na sebe data kontinuálně (v čase): Ano/Ne

1q. Změna bydlení v důsledku exekuce (vlastnického → nájemní → ubytovny): Ano/Ne

2. Příčina předlužení (ztráta zaměstnání, rozpad rodiny, osobní zadlužení nebo zadlužení rodinného příslušníka, závislost na návykových látkách, gamblerství, zhoršení zdravotního stavu jedince nebo v rodině apod.): Ano/Ne

3. Evidujete u jedince v exekuci následnou trestnou činnost? Ano/Ne

4. Disponujete jednotným systémem zaznamenávání výše uvedených údajů (jednotný formulář)? Ano/Ne

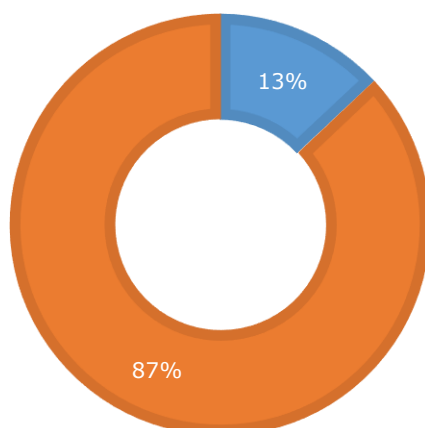
5. Evidujete o klientech v exekuci nějaká další data? Ano/Ne

Je možné vaše data použít pro výzkumné účely Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.: Ano/Ne

Příloha č. 2

Graf č. 1 **Evidence věku jedince**

■ Okresní soudy neevidující věk jedince ■ Okresní soudy evidující věk jedince

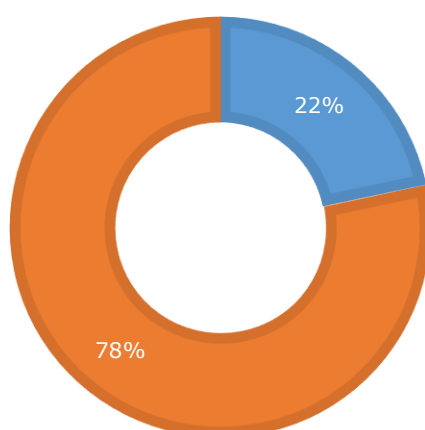

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 2 **Evidence pohlaví jedince**

■ Okresní soudy neevidující pohlaví jedince ■ Okresní soudy evidující pohlaví jedince

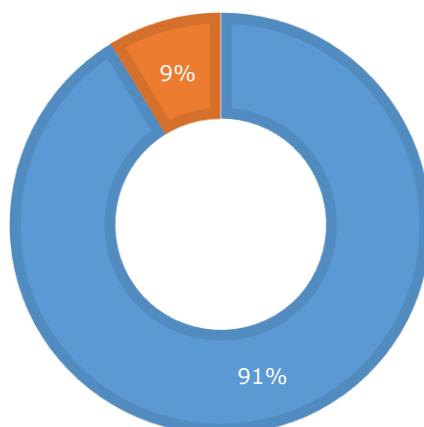

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 3 **Evidence stavu jedince**

■ Okresní soudy neevidující stav jedince ■ Okresní soudy evidující stav jedince

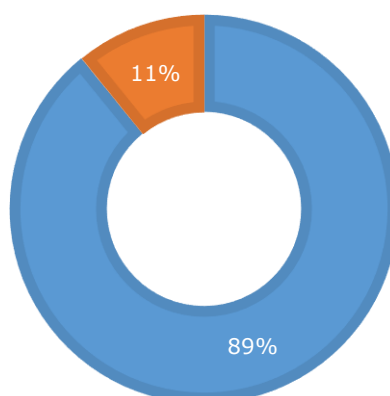

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 4 **Evidence výše nezabavitelné částky**

■ Okresní soudy neevidující výši nezabavitelné částky
■ Okresní soudy evidující výši nezabavitelné částky

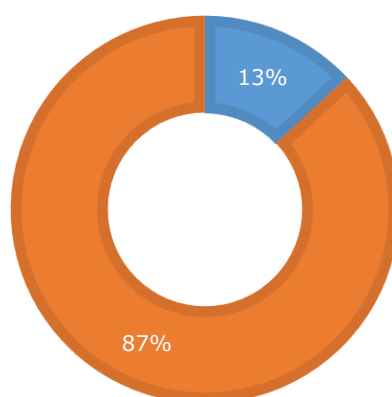

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 5 **Evidence jistiny a příslušenství**

- Okresní soudy nevidující jistinu a příslušenství
- Okresní soudy evidující jistinu a příslušenství

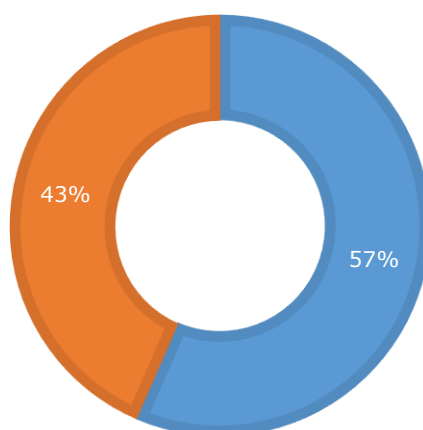

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 6 **Evidence původního věřitele**

- Okresní soudy nevidující původního věřitele
- Okresní soudy evidující původního věřitele

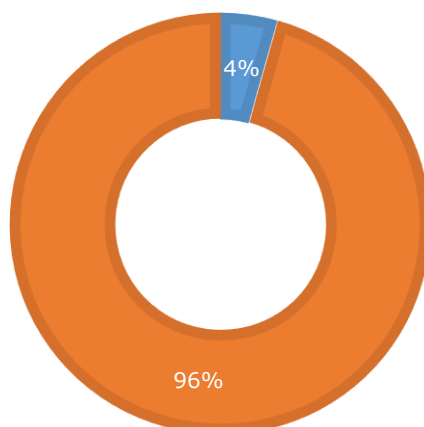

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 7 **Evidence oprávněného věřitele**

■ Okresní soudy neevidují oprávněného věřitele ■ Okresní soudy evidují oprávněného věřitele

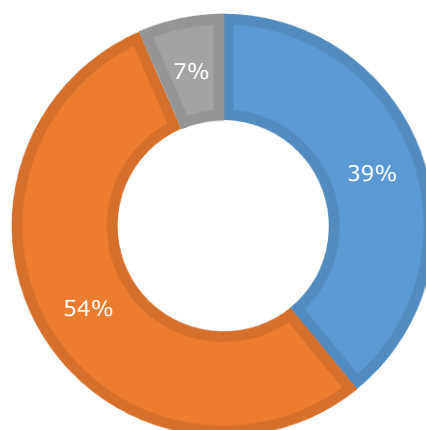

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 8 **Evidence návaznosti dat na sebe kontinuálně v čase**

■ Okresní soudy neevidující návazující data ■ Okresní soudy evidující návazující data
■ Bez odpovědi

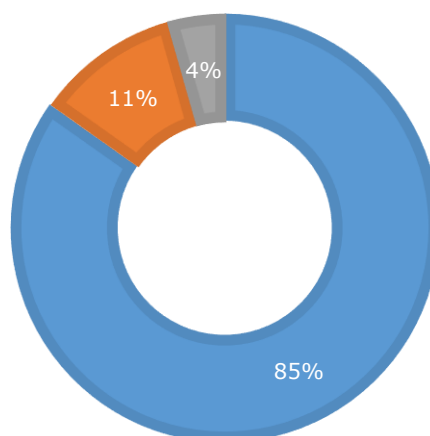

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 9 **Evidence změny bydlení v důsledku exekuce**

- Okresní soudy neevidující změnu bydlení v důsledku exekuce
- Okresní soudy evidující změnu bydlení v důsledku exekuce
- Bez odpovědi

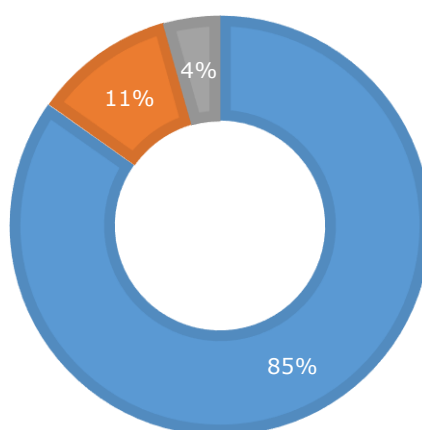

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 10 **Evidence následné trestné činnosti**

- Okresní soudy neevidující následnou trestnou činnost
- Okresní soudy evidující následnou trestnou činnost
- Bez odpovědi

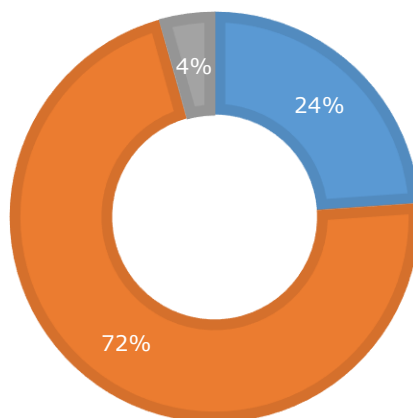

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 11 **Evidence zaznamenávání exekučních řízení jednotným systémem**

- Okresní soudy nevidující jednotným systémem zaznamenávání údajů
- Okresní soudy evidující jednotným systémem zaznamenávání údajů
- Bez odpovědi

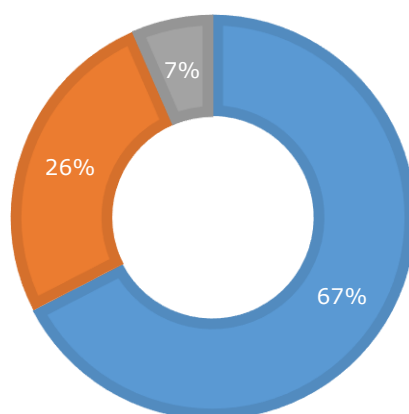

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 12 **Evidence dalších dat o klientovi neobsažená v dotazníku**

- Okresní soudy nevidující o jedincích další data
- Okresní soudy evidující o jedincích další data
- Bez odpovědi

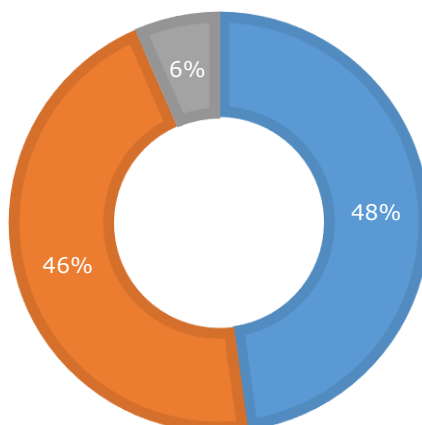

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Graf č. 13 **Poskytnutí dat pro výzkumné účely Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.**

- Nemohou poskytnout data pro výzkumné účely Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.
- Mohou poskytnout data pro výzkumné účely Výzkumnému ústavu práce a sociálních věcí, v. v. i.
- Bez odpovědi

Zdroj: vlastní šetření VÚPSV, v. v. i.

[Zpět do textové části](#)

Výtahy z oponentských posudků

prof. Ing. Vojtěch Krebs, CSc.

Nově získaná data skrze navrženou strukturu evidence umožní komplexně analyzovat problematiku exekucí. Dosud tato data nebyla takto komplexně k dispozici.

Celkově hodnotím práci jako koncepčně a pojmově dobře ukotvenou, vystihující vybrané aspekty a problemové oblasti studované problematiky. Zejména pozitivně hodnotím kapitolu 4, která formuluje klíčové otázky u exekucí. V závěru jsou popsána významná zjištění u oslovených institucí.

Právě využitelnost výsledků je silnou stránkou celé práce. Zjištěná datová základna umožňuje provádění mikro- a makroanalýz nezbytných pro pochopení problematiky exekucí. Výstupy analýz poskytnou autoritám státu vhodná řešení vzniklých negativních jevů způsobených exekucí a předlužení jedince.

Závěrem lze shrnout, že práce ve svých celkových výsledcích je významným přínosem, navazuje na velice solidní úroveň...

Vydání práce proto doporučuji. Doposud takováto publikace, která se zabývá problematikou exekucí, chyběla.

Ing. Vladimír Štípek

Dotazníkové šetření přináší cenné informace, lze předpokládat, že oslovené instituce vykázaly vzhledem k možnosti kontroly a neanonymity pravdivé a nezkrácené informace. Negativum v podobě absence části odpovědi je příznačné pro tento typ šetření, ale i tento údaj má svou váhu a vypovídací hodnotu. Doporučuji zvýraznit též omezení zvolených metod sběru dat (tj. slabé stránky), což by též byla přidaná hodnota této zprávy a metodologický návod pro jiné analýzy.

Závěry představují přidanou hodnotu, která může především pomoci lepšímu nastavení vztahů mezi institucemi pro řešení problematiky exekucí a návazných sociálních dopadů. Přínosná je identifikace negativ stávajícího systému, např. nezahrnování některých údajů do Centrální evidence exekucí. Oceňuji též národohospodářské doporučení v závěru práce, které udává směr případného vývoje a nastavení systému evidence exekucí a vhodně tak uzavírá předložený výzkum.

Poslední, čtvrtý oddíl, představuje vhodnou a systematickou definici otázek, které je nutné znát a zjistit pro efektivní řešení tohoto sociálního problému. Práce by ale měla konkrétněji navrhnout způsob kooperace konkrétních institucí, konkrétních databází a jasně vymezit pravomoci, aby potřebná opatření mohla být realizována - jinými slovy je nutné jasně identifikovat způsob, jak dané informace zjistit a vymezit kompetence pro zdárné zjištění údajů a jejich využití v realitě.

Rukopis představuje přínosné zmapování stávajících institucí, které jsou dotčeny problematikou exekucí, nebo tuto problematiku mají přímo řešit, včetně dalších řešených otázek. Samotné šetření přináší cenné údaje, které pomáhají identifikovat slabá místa v systematickém přístupu státu k sociálnímu problému exekucí.